

Список використаних джерел

1. Указ Президента України №240/2016 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 травня 2016 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України» від 6 червня 2016 р. [Електронний ресурс] / Офіційне інтернет-представництво Президента України. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/2402016-20137> (06.06.2016). – Назва з екрану.
2. Рейтинги президента, прем'єра і Ради обвалилися до мінімуму [Електронний ресурс] / Українська правда. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2016/04/15/7105646/> (15.04.2016). – Назва з екрану.
3. Матчук В. Рада неїздатна, ми приречені на перевибори [Електронний ресурс] / Українська правда. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/columns/2016/02/17/7099368/> (17.02.2016). – Назва з екрану.
4. Україна – 2015: важкий початок реформ [Текст] / Україна 2015–2016: випробування реформами (аналітичні оцінки). – Центр Разумкова. – Київ, 2015. – 90 с.
5. Albuquerque A., Hedenskog J. Ukraine: A Defence Sector Reform Assessment [Text] / FOI. – December 2015. – 54 p.
6. Закон України «Про державний бюджет України на 2016 рік» №928–VIII від 25 грудня 2015 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/928-19/page> (25.12.2015). – Назва з екрану.
7. Сводные данные АТО – 10 июня [Электронный ресурс] / Информационно-аналитический центр национальной безопасности Украины. – Режим доступа: <http://mediarnbo.org/2016/06/10/svodnyie-dannye-ato-10-iyunya/?lang=ru> (10.06.2016). – Название с экрана.
8. Головні напрямки майбутньої реформи системи охорони здоров'я України [Електронний ресурс] / Центр медичного та репродуктивного права. – Режим доступу: <http://www.medlawcenter.com.ua/ua/news/958.html>. – Назва з екрану.

References

1. Ukaz Prezydenta Ukrainy №240/2016 «Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 20 travnia 2016 roku «Pro Stratehichnyi oboronnyi biuletyn Ukrainy» vid 6 chervnia 2016 r. [Elektronnyi resurs] / Ofitsiine internet-predstavnytstvo Prezydenta Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://www.president.gov.ua/documents/2402016-20137> (06.06.2016). – Nazva z ekranu.
2. Reitynhly prezidenta, premiera i Rady obvalylysia do minimumu [Elektronnyi resurs] / Ukrainska pravda. – Rezhym dostupu: <http://www.pravda.com.ua/news/2016/04/15/7105646/> (15.04.2016). – Nazva z ekranu.
3. Matchuk V. Rada nedijezdatna, my pryrecheni na perevybory [Elektronnyi resurs] / Ukrai'ns'ka pravda. – Rezhym dostupu: <http://www.pravda.com.ua/columns/2016/02/17/7099368/> (17.02.2016). – Nazva z ekranu.
4. Ukraina – 2015: vazhkyi pochatok reform [Tekst] / Ukraina 2015–2016: vyprobuvannia reformamy (analitichni otsinky). – Tsentr Razumkova. – Kyiv, 2015. – 90 s.
5. Albuquerque A., Hedenskog J. Ukraine: A Defence Sector Reform Assessment [Text] / FOI. – December 2015. – 54 p.
6. Zakon Ukrainy «Pro derzhavnyi biudzhety Ukrainy na 2016 rik» №928–VIII vid 25 hrudnia 2015 r. [Elektronnyi resurs] / Ofitsiinyi veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/928-19/page> (25.12.2015). – Nazva z ekranu.
7. Svodnie dannie ATO – 10 iyunia [Elektronnyi resurs] / Informatsionno-analiticheskiy tsentr natsionalnoy bezopasnosti Ukrainy. – Rezhym dostupa: <http://mediarnbo.org/2016/06/10/svodnyie-dannye-ato-10-iyunya/?lang=ru> (10.06.2016). – Nazvanie s ekranu.
8. Holovni napriamky maibutnoi reformy systemy okhorony zdorovia Ukrainy [Elektronnyi resurs] / Tsentr medychnoho ta reproduktyvnoho prava. – Rezhym dostupu: <http://www.medlawcenter.com.ua/ua/news/958.html>. – Nazva z ekranu.

Vonsovych O. S., PhD in Political Science, associate professor of international relations department of Private Joint Stock Company «Higher educational institution «Ukrainian–Polish institution of higher education» «Central European University» (Ukraine, Kyiv), sefinrof@ipnet.ua

Strategic Defense Bulletin of Ukraine up to 2020: analytical assessments

The purpose of this article is to supply analytical assessments of the Strategic Defense Bulletin of Ukraine till 2020. During writing, the author used the following methods: analysis, synthesis, comparison, induction, deduction. The main obtained

conclusions are as follows: before starting to implement the provisions of the Strategic Defense Bulletin of Ukraine, it is necessary to make a number of complex internal changes and reforms, and only after a detailed analysis of their practical results can proceed to its implementation; comparison stated in the Bulletin of reform steps with the current situation demonstrates the impossibility of full realization of this document; before embarking on implementation of the Strategic Defense Bulletin need to clearly understand the terms, the possibility of structures responsible for the implementation of reforms, financing volumes, actual and potential volumes of the resource base and other factors. Only under such conditions will take place the practical feasibility of this document.

Keywords: reforms, defense industry, problems, cooperation, analytical assessment.

Вонсович А. С., кандидат политических наук, доцент кафедры международных отношений, ЧАО «Украинско-Польское высшее учебное заведение «Центрально-Европейский университет» (Украина, Киев), sefinrof@ipnet.ua

Стратегический оборонный бюллетень Украины до 2020 г.: аналитические оценки

Целью данной статьи является подача аналитических оценок Стратегического оборонного бюллетеня Украины до 2020 г. Во время написания статьи, автором были использованы следующие методы: анализ, синтез, сравнение, индукция, дедукция. Основные полученные выводы состоят в следующем: перед тем, как начинать реализовывать положения Стратегического оборонного бюллетеня Украины, нужно совершить ряд внутренних сложных преобразований и реформ, и только после детального анализа их практических результатов можно приступать к его имплементации; сопоставление заявленных в Бюллетене реформаторских шагов с нынешней ситуацией свидетельствует о невозможности полноценной реализации данного документа; прежде чем начинать имплементацию Стратегического оборонного бюллетеня нужно четко осознавать сроки, возможности структур, ответственных за проведение реформ, объемы финансирования, реальные и потенциальные объемы ресурсной базы и другие факторы. Только при таких условиях будет иметь место практическая целесообразность реализации данного документа.

Ключевые слова: реформы, оборонная отрасль, проблемы, сотрудничество, аналитические оценки.

* * *

УДК 32.01(477)–05+94(477)–05

Гоцуляк В. М., кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри філософії і політології, Хмельницький національний університет (Україна, Хмельницький), gotsylak@ukr.net

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОГО ЛОБІЗМУ В УКРАЇНІ

Виступаючи в якості важливого і необхідного інституту демократичного процесу, лобізм є формою законного впливу груп інтересів на управлінські рішення державних органів. Але такі практики впливу на представників влади, як незаконний тиск, хабарництво, корупція, формують негативне ставлення до лобізму загалом. В силу можливості поширення таких практик і необхідності запобігання їм, лобізм має бути контрольованим.

Для підвищення ефективності публічного управління вкрай важливо створити легальні форми для лобіювання.

Для того, щоб лобізм став невід'ємною ознакою правової держави необхідно запровадити нормативно-правове регулювання лобістської діяльності. Тільки тоді лобізм як конституційно-правовий інститут допомагатиме вираженню інтересів різноманітних суб'єктів правовідносин.

Ключові слова: лобізм, контроль, правове регулювання, демократичний процес, соціальна диференціація, агенти, нормативно-правові акти, правові стимули, правові обмеження.

В суспільній свідомості нашої країни процес лобіювання є складовою частиною розвитку корупційних процесів. Але це не означає, що за лобізмом не визнають його важливої комунікативної ролі в соціальних інтеракціях.

Лобізм в тій чи іншій формі практикується практично у всіх країнах, він неодмінний супутник державного врядування. Процеси формування рішень, механізми впливу на громадську думку, захисту власної позиції – все це, в широкому розумінні, може сприйматися як явище, що кореспондується з поняттям «лобіювання» [1, с. 50].

Будь-який лобіст, в якій країні б він не мешкав, перебуває поза органами влади. Лобісту все одно, інтереси якої групи обстоювати.

Актуальність дослідження проблеми лобізму є однією з важливих і складних в українській політиці й політології. В Україні лобістськими часто називають будь-яке «протягування» певного рішення, пов'язуючи його з корупцією, тиском, «обміном послугами». Лобізм в Україні виростає з реальних міжлюдських і міжгрупових відносин під впливом пануючої в країні політичної традиції та особливостей історичного моменту. Сьогодні в Україні ніхто не поставить під сумнів існування прихованого лобізму на усіх рівнях влади [2]. Проблема лобізму є однією з важливих і складних в українській політиці й політології. І справа не в його наявності, а переважно у формі, в якій він здійснюється. Явище лобізму неоднозначно сприймається суспільною свідомістю. Звідси і сам термін лобізм несе як позитивне, так і негативне смислове навантаження. Часто він отримує винятково негативне значення – коли асоціюється з поняттям протекціонізму, підкупу державних службовців і депутатів, коли спостерігається «ототожнення механізму лобіювання як сукупності силових методів і корупційних дій для досягнення мети» [1, с. 51]. Звісно, лобізм як система представництва групових інтересів, має і позитивну сторону. Виступаючи в якості важливого і необхідного інституту демократичного процесу, він є формою законного впливу груп інтересів на управлінські рішення державних органів. Але такі практики впливу на представників влади, як незаконний тиск, хабарництво, корупція, формують негативне ставлення до лобізму загалом. В силу можливості поширення таких практик і необхідності запобігання їм, лобізм має бути контрольованим.

Наприклад, І. Немчинов відрізняє цивілізований і нецивілізований лобізм [4, с. 11]. Таке розрізнення слід визнати доцільним і корисним, хоча в нецивілізованому лобізмі можна бачити і просте правопорушення чи зловживання. На думку І. Немчинова, нецивілізований лобізм – це «спроба «протиснути» вигідне рішення якогось приватного» питання чи якоїсь приватної проблеми, а цивілізований – «складний механізм впливу на владу (законодавчу в тому числі) з метою встановлення певних «рамкових» правил гри» [4, с. 11].

Тільки розглянувши суть визначення суб'єкта лобіювання можна зрозуміти хто може бути лобістом. Суб'єктами можуть бути як фізичні так і юридичні особи, про що свідчить світова практика. Зокрема лобістів доречно було б поділити на дві групи: перша група – лобісти які здійснюють свою діяльність з метою захисту власних інтересів чи інтересів членів своєї групи. Друга група – професійних лобістів, які діють з метою отримання прибутку на засадах визначених законодавством. Переваги, які слід надати лобістам при здійсненні ними своєї діяльності, слід визначити право бути присутнім у парламенті, виступати на засіданнях комітетів чи комісій з певних питань, а також дослідження стосовно того чи іншого законопроекту або рішення.

Під предметом лобізму, розуміють все те, на що спрямований вплив лобі, це можуть бути проекти нормативно-правових актів, угоди сторонами яких є органи влади, рішення відповідних органів про надання ліцензій, дозволів, гарантій тощо [7].

Лобізм – свого роду суперник бюрократії. Як і всякий інший соціальний засіб він може служити як на благо всього суспільства, так і у вузько партійних, вузько групових інтересах. Все залежить від соціально-економічного, політичного і культурного фону, від ряду обставин, які можуть наділити лобізм або переважно плюсами, або мінусами. Суспільний контроль здатний лише покласти край зловживанню владою, але не може примусити депутата і, тим більше, чиновника реально проїнятися турботами простих людей, проявляти ініціативу в пошуку нових розв'язань народних проблем. Тому впроваджувати реальне народовладдя і постійно ініціювати розв'язання суспільних проблем здатні лише ті, кого ці проблеми безпосередньо торкаються.

Під маркою лобізму у нас фігурує все, що завгодно, лише не його класична, перевірена демократією модель. Реалії українського сьогодення засвідчують, що лобізм існує в нашій країні в найгіршому його прояві. Під лобізмом в Україні вже давно розуміють корупцію, яка сьогодні стала всеохоплюючим фактором в соціальній і політичній дійсності. Корупція – це зворотній бік лобізму. Корупція та хабарництво – це не лобізм, а дії, що підпадають під певні норми кримінально-процесуального права. Лобізм є явищем багатоплановим і багатофункціональним. Головна перевага лобізму полягає у створенні легітимних можливостей для участі у виробленні та прийнятті рішень як найбільш зацікавлених суспільних груп, так і високо компетентних фахівців.

На заході лобізм є важливим елементом демократії, узгодження інтересів, інструментом зворотного зв'язку між державою і групами інтересів соціуму. Групи інтересів активно користуються послугами найманих лобістів, юридичних і пропагандистських фірм.

Лобізм як повноцінний інститут з'являється при досягненні різноманіття інтересів у суспільстві, що виникає внаслідок його соціальної диференціації, а також при розширенні доступу до влади на основі політичного плюралізму. У зв'язку з тим що влада об'єктивно не в змозі задовольнити одночасно всі інтереси відразу, виникає проблема черговості, пріоритету здійснення тих чи інших інтересів. Звідси закономірне прагнення різних груп і прошарків суспільства впливати на поведінку держави з метою переорієнтації політики на свою користь, стимулювати його, приймати вигідні для себе управлінські рішення [3, с. 61–63].

Підвищення ролі лобізму у політиці призводить до трансформації демократії від цивільного представництва до представництва інтересів. Трансформація зумовлена тим фактом, що з'являються нові й доволі впливові агенти політичного поля – групи інтересів, які впливають на владу, причому найчастіше здійснюючи власне прямий вплив. Лобізм є не тільки одним з головних механізмів вироблення й прийняття державних рішень, але й важливою діючою силою становлення плюралістичної демократії за рахунок впливу, що здійснюється на органи державної влади. Лобізм і здійснювані в його межах політичні комунікації є тим феноменом, в якому і лобістами, і представниками влади задіюються найрізноманітніші комунікаційні ресурси.

В сучасній Україні лобізм є чи не єдиним політичним явищем, що існує поза межами правового поля [6]. Розмови про необхідність легалізації лобістської діяльності в Україні, створення для цього законодавчої бази точаться вже протягом тривалого часу.

В Україні спостерігається неоднозначне ставлення до лобізму. Існує думка, що це легалізована корупція влади. Та якщо подивитися на лобі з іншого боку, то цей інститут є посередником між громадянами та державою, так би мовити – це посередники, а в деяких випадках навіть певні складові компромісу та примирення. Якщо ж говорити про відкритість лобізму то вона дає можливість здійснювати суспільний контроль за тим, у чиїх інтересах приймається той чи інший закон. Аналіз діяльності лобістів дає можливість констатувати деякі позитивні перспективи даної діяльності, оскільки лобі у своїй практиці вправно створюють противаги конфліктам, що мають місце при прийнятті правових рішень та законів. Правильне розуміння лобізму дозволяє провести чітку межу між лобізмом та такими негативними явищами, як корупція, протекціонізм та хабарництво у вищих ешелонах влади.

Існуюча система лобіювання сформувалася не за один день. Вона пройшла багато стадій під тиском тих чи інших обставин, в наслідок чого змінювались пріоритети та методи діяльності лобістських структур. Відсутність стратегії соціально-економічного розвитку національної економіки, віра в можливість знайти універсальне рішення, спрямоване на розв'язання усіх проблем, приводило до посилення того або іншого угруповання.

Слід виокремити кілька етапів розвитку лобізму в Україні. Перший можна назвати олігархічним. Він мав ознаки нецивілізованого лобіювання, відмінною рисою якого було придбання власності і бізнес-переваг неконкурентними методами – закриті конкурси і тендери, не обґрунтована видача державних кредитів, адміністративні рішення, проведені в умовах правового вакууму. Йшов процес приватизації підприємств і майже паралельно – перерозподіл власності. З розвитком нормального ринку настає період цивілізованого лобізму, що характеризується конкурентними методами впливу – PR і рекламні кампанії, ініціація експертних оцінок проектів адміністративних рішень; наявність інститутів лобізму у вигляді організацій і груп фізичних осіб, що займаються цією діяльністю на професійній основі.

Традиційно лобіювання інтересів бізнесу у нас сформувалося як тіньова система взаємовідносин бізнесу і влади. Цивілізований же лобізм характеризується об'єднанням суб'єктів ринку в групи «за інтересами», щоб вирішувати загальні проблеми.

На сучасному етапі найвпливовіше лобі в Україні – корпоративне: в його руках зосереджено значні фінансові та політичні ресурси.

Сьогодні в Україні продовжують найчастіше використовувати методи прямого лобіювання як такі, що довели свою ефективність. Як і в будь-якій країні перехідного періоду, увага в Україні прикована насамперед до виконавчої, а вже у другу чергу до законодавчої влади. Цьому сприяє домінування рішень, що приймаються виконавчою владою. Це основа для тіньового лобіювання, коли в законі багато посилань на компетенцію відомств, лобіст йде до них.

Те, що лобізм існує і став вагомою складовою українських реалій зрозуміло всім. Особливість сьогоденного періоду формування лобізму в Україні полягає в інтенсифікації лобістської діяльності на всіх рівнях.

В українському суспільстві оформилися різні види лобізму, передусім лобіювання у виконавчих і

законодавчих органах влади, де ухвалюються як поточні, так і стратегічні, довгострокові рішення. В Україні має місце і галузевий, і регіональний лобізм.

Боротьба з нелегальним лобізмом у законодавчій сфері є не стільки кримінальною, скільки системно впорядкованою процедурою, політичною проблемою.

Сьогодні діяльність вітчизняних лобістів не регламентується ніякими законодавчими актами. Лише прийняття відповідних законодавчих актів встановить кордон між лобіюванням і діями, що спрямовані на отримання односторонніх переваг, а це вже схоже на корупцію. В законі має бути прописано, хто може займатися лобістською діяльністю, а хто такого права не має. Наприклад, державний службовець або депутат такого права мати не повинен, оскільки лобіювання не може бути для них джерелом заробітку.

Прикро, але в умовах моральної нестійкості чиновників найефективнішим аргументом лобіста стала валіза з грошима. Такий «лобізм» чинним законодавством трактується як «корупційні діяння». За хабар в особливо великому розмірі державного службовця можуть навіть позбавити волі на 8–12 років, однак наразі це видається не більш ніж науковою фантастикою. Зазвичай корупціонери, завдавши державі мільйонних збитків, відбуваються невеликим переляком і цілком посилюються штрафами. Тож з огляду на поблажливість законів та прихильність суддів хабарі все ще залишаються найпоширенішим способом вітчизняного «лобіювання», яке інакше, як «чорним», не назвеш.

Моральний рівень лобізму залежить в остаточному підсумку від морального рівня депутатів. Жодні закони, жодна система партійної відповідальності самі по собі не можуть розв'язати до кінця проблему контролю за діяльністю лобістів.

Лобізм у первісному розумінні цього слова в Україні лише зароджується. Він передбачає цивілізоване відстоювання інтересів громади, а не групи людей чи окремого багатого індивіда. Відповідно до класичних канонів влада під тиском вагомих аргументів сама має схилитися до ухвалення рішень, які їй пропонують чесні («білі») лобісти.

Очевидно, що в процесі демократизації українського суспільства кількість діючих в Україні суб'єктів лобістської діяльності безперервно збільшуватиметься. Їх діяльність буде здійснюватися в умовах конкурентної боротьби. Результатом даної боротьби стане об'єктивніше врахування потреб соціально-економічних і політичних структур суспільства. Такий шлях з часом, швидше за все, спричинить ухвалення законодавчих актів про лобізм. Проте в разі їхнього прийняття вони навряд чи будуть виконуватися. Вони, швидше за все, сприятимуть встановленню певних меж впливу лобістських груп, забезпеченню відкритості даного процесу. А це, безперечно, стане основою для створення цивілізованої системи плюралістичного лобіювання.

Для підвищення ефективності публічного управління вкрай важливо створити легальні форми для лобіювання. Це дасть можливість вивести певну частину корупційних дій з тіні, взяти її під контроль (в крайній мірі у законодавчій сфері), надати відкритого характеру самій лобістській діяльності, перебороти негативне відношення до неї суспільства. Держава має налагодити механізм врегулювання, мінімізації негативних наслідків

лобіювання, їх нейтралізації чи трансформації в позитивні. Необхідно прийняти відповідні нормативно-правові акти, які б забезпечили легітимне функціонування лобізму як об'єктивного явища політичного життя й необхідного продукту громадянського суспільства. У вказаних правилах можна встановити різноманітні правові стимули і правові обмеження, які б впорядковували лобістські процеси.

Для того, щоб лобізм став невід'ємною ознакою правової держави необхідно запровадити нормативно-правове регулювання лобістської діяльності. Тільки тоді лобізм як конституційно-правовий інститут допомагатиме вираженню інтересів різноманітних суб'єктів правовідносин.

Список використаних джерел

1. Ганжуров Ю. Парламентське лобіювання в контексті політичної комунікації // Політичний менеджмент. – 2005. – №4 (13).
2. Євгенєва А. Проблема законодавчого регулювання лобістської діяльності // http://www.parlament.org.ua/index.php?action=draft_art&dtopic=6&ar_id=1018&as=0
3. Исаев Б. Теория политики. – СПб.: Питер, 2008.
4. Немчинов І. Лобіювання як форма діалогу з владою // Контекст. – 2002. – №2. – С.9–12.
5. Обушний М. І., Коваленко А. А., Ткач О. І. Лобізм // Політологія. Довідник. – К.: «Довіра», 2004. – С.340–350.
6. Політичні механізми регулювання лобізму: світовий досвід та українські реалії // <http://fprr.org.ua/modules.php?name=News&file=article&sid=148>
7. Юридичний вісник України. – 2006 рік (№48).

References

1. Hanzhurov Yu. Parlament-s'ke lobiyuvannya v konteksti politychnoyi komunikatsiyi // Politychnyy menedzhment. – 2005. – №4 (13).
2. Yevhen'yeva A. Problema zakonodavchoho rehulyuvannya lobist-s'koyi diyal'nosti // http://www.parlament.org.ua/index.php?action=draft_art&dtopic=6&ar_id=1018&as=0
3. Isaev B. Teoriya politiki. – SPb.: Piter, 2008.
4. Nemchynov I. Lobiyuvannya yak forma dialohu z vladoyu // Kontekst. – 2002. – №2. – S.9–12.
5. Obushnyy M. I., Kovalenko A. A., Tkach O. I. Lobizm // Polityohiya. Dovidnyk. – K.: «Dovira», 2004. – S.340–350.
6. Politychni mekhanizmy rehulyuvannya lobizmu: svitovyy dosvid ta ukraiyins'ki realiyi // <http://fprr.org.ua/modules.php?name=News&file=article&sid=148>
7. Yurydychnyy visnyk Ukrayiny. – 2006 rik (№48).

Gotsuliak V. M., candidate of political sciences, Associate Professor, Department of Philosophy and Political Science, Khmelnytsky National University (Ukraine, Khmelnytsky), gotsylak@ukr.net

Modern realities and peculiarities of political lobbying in Ukraine

Speaking as an important and necessary institution of the democratic process, lobbying is a legitimate form interest groups to influence management decisions of public bodies. But such practices impact on the authorities as illegal pressure, bribery, corruption, form a negative attitude towards lobbying in general. Because of the spreading of such practices and the need for prevention, lobbying has to be controlled.

To improve the efficiency of public administration is extremely important to create legitimate forms of lobbying.

To lobbying has become an integral feature of the rule of law should be enacted legal regulation of lobbying activities. Only lobbying as constitutional and legal institution will help the expression of interests of different relationships.

Keywords: lobbying, control, regulation, democratic process, social differentiation, agents, regulations, legal incentives, the legal limit.

Гоцуляк В. М., кандидат политических наук, доцент, доцент кафедры философии и политологии, Хмельницкий национальный университет (Украина, Хмельницкий), gotsylak@ukr.net

Современные реалии и особенности политического лоббизма в Украине

Выступая в качестве важного и необходимого института демократического процесса, лоббизм является формой законного влияния групп интересов на управленческие решения государственных органов. Но такие практики воздействия на представителей власти, как незаконное давление, взяточничество, коррупция, формируют негативное отношение к лоббизму в целом. В силу возможности распространения таких практик и необходимости предотвращения, лоббизм должен быть контролируемым.

Для повышения эффективности публичного управления крайне важно создать легальные формы для лоббирования.

Для того, чтобы лоббизм стал неотъемлемым атрибутом правового государства необходимо ввести нормативно-правовое регулирование лоббистской деятельности. Только тогда лоббизм как конституционно-правовой институт будет способствовать выражению интересов различных субъектов правоотношений.

Ключевые слова: лоббизм, контроль, правовое регулирование, демократический процесс, социальная дифференциация, агенты, нормативно-правовые акты, правовые стимулы, правовые ограничения.

* * *

УДК 364–787.522:314.151.3–054.7(=161.2)(4–11)

Касьянова М. М., кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики, Донецький національний університет (Україна, Вінниця), докторант, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), k.marina81@rambler.ru

МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ МІГРАНТІВ У КРАЇНАХ СХІДНОЇ ЄВРОПИ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

Викремлені та проаналізовані моделі адаптації та інтеграції українських мігрантів у країнах Східної Європи кінця ХХ – початку ХХІ ст. Успішна адаптація мігрантів і підготовленість приймаючого населення до змін дозволять уникнути негативних наслідків соціальної взаємодії. У науковій статті досліджені стадії процесу адаптації мігрантів. Стратегія адаптації мігранта визначається цілим спектром умов: це і власне міграційний досвід самого трудового мігранта, і політика соціалізації приймаючої сторони, і нормативно-правове поле країни прийому.

Ключові слова: міграція, адаптація, інтеграція, моделі соціальної адаптації.

Питання адаптації та інтеграції українських мігрантів у країнах Східної Європи кінця ХХ – початку ХХІ ст. посідають важливе місце в дослідженнях процесів міграції, оскільки тільки успішна адаптація мігрантів і підготовленість приймаючого населення до змін дозволять уникнути негативних наслідків соціальної взаємодії. Дослідники в даному напрямку аналізують існуючі моделі інтеграції мігрантів, проводять порівняння ступеня впливу тієї чи іншої моделі на характер міжкультурної взаємодії [1; 3; 6].

Метою статті є вивчення моделей інтеграції, висвітлення процесів соціальної адаптації та інтеграції українських мігрантів у країнах Східної Європи кінця ХХ – початку ХХІ ст.

Процес адаптації українського мігранта на території РФ, Республік Білорусь та Молдова є двостороннім за своєю природою. З одного боку, громадяни країни-реципієнта повинні поважати права та свободи іммігрантів. У іммігрантів має бути рівний доступ до участі в економічному, культурному та суспільному житті приймаючої сторони. А з іншого боку, іммігранти повинні дотримуватись пануючих норм та поважати цінності того суспільства, де вони опинилися [2].

У процесі інтеграції ступінь лояльності суб'єктів, що беруть участь у цьому процесі, готовність йти на контакт мають першорядне значення. У інтеграції мігрантів, крім стратегії самого мігранта, значення має ступінь лояльності до цього процесу приймаючої сторони. Взаємодія мігрантів з приймаючим населенням відбувається на побутовому рівні, на цьому ж рівні формуються уявлення один про одного в суб'єктів інтеграції. Найчастіше цьому процесу заважають сформовані уявлення приймаючої сторони